

16. ՍՈՎԴԱՔՅՈՒՆԻՆ ՆԱՂԸ

Սովդաքյանը¹ ընումավ մին մընծ, հարուստ մարթ կնեզյ ա անում, պիրնւմ թողում մորը քըշտին, ինքը քյինւմ հըրմն դուլ-լուղընն (հեռու երգչիրում ա իննւմ կործ ընելիս): էտ հառհնը վընր մին քանի ամընս ըսկընսվորը նըհետ կենում ա, ախըրը մին օր էլ ետ ա տընունում, թա՝ քավթառ շոն, հինչ ըս տանը հըպարապ վընր ինգյալ, մին պեն էլ շըս անում, հու վա՞ քեզ մոկտան հաց տըլական, վընր օտընս: էտ պառավը թա մընծ կնեզյ ըմ, հինչ ա՞նեմ: Հառհնը թա՝ քյինւմ մին քսան ծոն եր կալ, տիր տակընտ, ճոտընր ըրա, հետատ ըրա, պահե...

էտ պառավը քսան ծոն վա տիննւմ տակընն, յիրան թոխսը նըստում: Քսան օրանը հտը ճոտընրը վընր տոնս ըն կյամ, հետան ա անում, տանում մոտի փիյնատընդը, մին շամփուր եր կալած քանդոնւմ, ճըճո հըվաքում, տամ ճոտընրեն:

Մին օր էլ էտ պըռավընն տղան ղարիբթունա կյամ ա, տընս-նում ա մարը փիյնատընդը ճոտընրն առաչն ըրած, շըմփուրով ճըճո վա քանդոնւմ: Հըրցընում ա, թա՝ ալա, էտ հինչ ըս անում: Մարը թա՝ ալան քե մատաղ, սահանց մարը ըստակալ ա, ճոտընրը մնացալ ըն անդար, յիս էլ լիհան ծընոքըս յիրա յըմ օնում, վընր մըծտանս: Տղան հըվատում ա, թողում քյինւմ ղարիբթուն:

¹ Մի քանի տեղերում բառի իսկական իմաստը մոռացվել է, դարձել հատուկ տեղան:

Տղան վրեր քիւնամ ա, հառհեր նորից ա ըսկընսվորը յըխըրդազ ինոմ, թա հինչ ըս տանը հըպարապ վրեր ինգյալ, հանե մաղ կըպուղներեն եկալ ըն, քիւնամ նըհըտենեն ըխշագի, հաց կըտան, կօտընս...

էտ պառաւը սուսուսուս քիւնամ ա մաղ կըպուղներեն նըհետ շորս-հենգլ ամընս պեն անուամ, կըլիսը պահում, քիւնամլիս էլ մին մաղ ըն տամ, պիրոնամ ա տոն, պատան կախ տամ: Տղան զարիրթունա կյամ ա, հըրցընում ա, թա՝ ա՛յա, է՞ս հինչ մաղ ա: Մարը թա՝ ալան մատաղ, վրէշինչ, անքայիքայը եկալ ըն մըեր տուանը մնացալ, քիւնամլիս էլ էս մաղը տուվալ ըն, քիցցալ:

Տղան նորից ա քիւնամ զարիրթուն: Տղան վրեր քիւնամ ա, հառհեր ըսկընսվորը, թա՝ մինգյիլ ըս տանը հըպարապ վրեր ինգյալ, քիւնամ հանե, փալանդուղերը եկալ ըն, պեն ըն անուամ, քոնմաղ ըրա, հաց տան, կեր:

էտ պառաւը եր ա կենում, քիւնամ մին շորս-հենգլ ամընս էլ փալանդուղներեն նըհետ պեն անուամ, կըլիսը պահում, տահանք քուշիլիս պըռավընեն մին փալան ըն տամ, պիրոնամ ա ուրանց բըլկոնեն վրեր տինոն: Տղան վրեր նորից զարիրթունա կյամ ա, հըրցընում ա, թա՝ ալա, է՞ս հինչ փալան ա, մարը թա՝ փալանդուղերը եկալ ըն մըեր հըլաթումը վրեր եկալ, քիւնամլիս էլ քըրեհեն տընդը էս փալանն ըն տուվալ, քիցցալ:

Տղան նորից ա քիւնամ ուրան կործըն: Մին քանի օր վրեր կենում ա, հառհեր ըսկընսվորը թա՝ քավթառ յախնի, սուվընրալ ըս ծիրի հաց օտընը, հու վա՞ քեզ պըրտական, քիւնամ էն ա փանչլոնվանը եկալ ա, նըհըտենեն շոռ եք, քիւնգիրին տակըն քոնսա տըն, կըլիսըտ պահե, թա շէ, ես կարել չեմ քեզ պահեմ:

էտ պառաւը քոնաոն շորեր ա կյենում, քիւնամ փանչլոնվանըն քոնոթուն անում, նըհըտենեն շենբաշեն շոռ կյամ, ամմըն տընդ քիւնգիրին տակըն պար կյալիս մին երք էլ ասում:

Ջոնջալարըն նաննասիյամ,

Ալանքայիսըն քոնմաքայիյամ,

Փալանդուղըն փանչլանիյամ,

Փանչլանըն քոննասիյամ,

Սովդաքայարըն նաննասիյամ:

¹ Ետերի մայրն եմ,

Մաղ պատրաստողի օգնականն եմ,

Քամբագործի մշակն եմ,

Լորախազացի ծաղրածուն եմ,

Սովդաքայարի մայրն եմ: (Յ. Ա.)

Փահլիսիականն հնչան զուռնըղըվալալը վրեր տնւ ա կյամ սովդաքարին քաղաքը, փազըերը վրեր ա թողում, քանդիբը կապում, ըսկսում խաղ անընլը, ժողովուրթը լոխ թուփ ըն տընոնում թիմանը ընելի հետեւ էտ վախտը սովդաքարին հնգըերունքը սովդաքարին ասում ըն՝ եք քինանք թիմաշա անընեք: Սովդաքարն էլ թա՝ ես պեն օնընմ, տուք քեցեք, կըկյաք, նաղը կանեք, թա հինչ ըք տընսալ, հինչ ըք տընսալ: Տահանք քինանմ ըն փահլիսիականըն թիմանշա անում, վրեչ մին պենու եշում լըն, լիհան քինաին երքն ըն անշուկ օնում:

Հոնջանըն նաննասիյամ,
Ալանքլինըն քյոմաքլինյամ,
Փալանդուղըն փանլանսիյամ,
Փանլըվանըն քյոնանսիյամ,
Սովդաքարըն նաննասիյամ:

Հըվաքված մարթիքը, մինգել սովդաքարին հնգըերունքը մնամ ըն հնգըի իրեսի յիշիլիս: Տահանք փանլիսիականըն խաղը թողում ըն կեսատ, քինանմ սովդաքարին կոշտը: Սովդաքարը հըրցընում ա, թա հինչ ըք տընսալ, հինչ ըք տընսալ, տահանք թա՝ ըսկի մին կարգըն պեն լի կար, մենակ քյոնան սըհաթ-մընուտ խտի մին երք ար ասում:

Հոնջանըն նաննասիյամ,
Ալանքլինըն քյոմաքլինյամ,
Փալանդուղըն փանլանսիյամ,
Փանլըվանըն քյոնանսիյամ,
Սովդաքարըն նաննասիյամ:

Սովդաքարը թա՝ հանա մին քեցեք քինաին պերեք ըստընդ: Քինանմ ըն քինաին պոնրոնմ (իրեսը-պենը լոխ ծածկած ա ինոնմ), սովդաքարը հըրցընում ա՝, թա տու հու վը՞ս, հինչ ը՞ս, ըշտըղա՞ցըն լըս: Մարը քինաին փափաղը, իրեսն շորը տեն ա քցոնմ, սովդաքարը դանտին հինանընում ա, կոլավն ինգլոնմ, լանց ինոնմ, ասում.—Վա՞յ, ա՞յա, ըստընդ հինչ օ՞նընս: Մարն ըսկսում ա լանց ինլանվ լոխ նաղը անընլը, թա՝ այան մատաղ, էն վրեր եկալ ըս տընսալ ճոտընը հետաա ըրած, շամփուրը եր կալած ճուտընըն հետե փնլնումը ճըճո քընգիլիս, հըրցըրալ ըս, խամփալ ըմ, ասալ ճուտընըն մարն ըստակալ ա, սոտ ըմ ասալ, կնեղլըտ ա հավընն ծոնլանքը տիրան տակընս, թոխսը նըստըցրալ, ճոտընը

անրել տուվալ. էն վրեր եկալ ըս տրեսալ մաղը տռնան կախ տուված, հրըցըրալ ըս՝ ասալ էս հի՞նչ մաղ ա, քեզ խնդանլ ըմ, ասալ անլաքլիքն ըն եկալ մըր տռանը կացալ, քիիննլիս էլ քըրեհ տուվալ, էլլա լըմ սոտ ասալ, մըր տռանն անլաքլի չի իլնլ, կնեգյտ ա ինձնըհետ կովալ, խալտառակ-բըլաբուռ ըրալ, թա քիինն մաղ կըպուղներեն քյնմանգ ըրա, հաց տան, կեր. հղե քիիննլիս էն մաղը տուվալ ըն, քյեցալ. էն վրեր եկալ ըս տրեսալ փալանը տռանը տիրած, հրըցըրալ ըս թա՝ է՞ս հի՞նչ ա, խնդանլ ըմ թա՝ փալանդուղերը մըր հըլաթումը կացալ ըն, հղե ինիլիս էլ մին փալան թողալ, քյեցալ, էլլա կնեգյտ ա կըովալ-դոովալ դարկալ թա՝ քիինն փալանդուղներեն նըհետ պեն ըրա, կըլիսըտ պահն. քյեցալ ըմ մին քանի ամսըն քըշտըրներին կացալ, պեն ըրալ, քիինալիս էլ մի փալան ըն թողալ, քյեցալ, մինգյել վրեր տու հղե լըս իլնլ, կըռն ա ըրալ, իրեսըս պուկալ, թա քիինն փահլոնլանըն տակըն քյոնտթուն ըրա, հաց տան, կեր. շենբանշեն, քըղաքան-քաղաք փահլոնլանըն նըհետ շոռ ըմ տուվալ, եկալ տռն եկալ ըստրեղ:

Տրանա հաղ փահլոնլանըն հեգերունքը կյամ ըն Սովդա-քյանին մորը տանում: Սովդաքյանն ասում ա, թա էտ կնեգյն իմար ա, իստի-իստի պեն ա իլնլ, մեհենգյ օզում ըմ պիրիմ կոշտու: Տահանք էլ ասում ըն, թա մունք կարել լընք պեց թողենք, քիինն փահլոնլանըն կոշտը, տրես հի՞նչ ա ասում:

Սովդաքյանը քիինն ա փահլոնլանըն կոշտը, էլլա ինդի ասում, փահլոնլանն ասում ա.—Կարել լըմ, փող ընք տուվալ, ինք կալալ: Սովդաքյանն էլ ասում ա.—Մըր տուված փողը ես ետ կըտամ, իմար ինձ տուվընք: Տահանք թա՝ չէ, վրեր չէ, կարել լընք: Վերլը, սովդաքյանը վրեր շատ դաշանք-պըղատանք ասնում, մորը էրկու կյինն էլ տամ, նոր պեց ըն թողում:

Սովդաքյանը մորը հետն մընձ, երկան ղոթի յա շինիլ տամ, հացը-ճնիրը տիննմ մաշին, մին օղտա կապում, քյարվանը հլոնում բիդի ուրանց շենը, մորը քյըրվանըն նհետ հացընում տոն: Վրեր շենան մուտանում ըն, խաբարը հըսնում ա կնգանը, թա սովդաքյանն ուրան քյըրվանալը, ուրան մըրթուցալը կյամ ա: Կնեգյը քիինն ա հըրվըններեն ան շինանցուց վըններըն ինգյնում, դաշանք-պըղատանք անում, թա վրեր սովդաքյանը կյամ մորն անա հըրցընն, կասեք մընուալ ա: Հըրըվանըն, շինանցեք մին թահրալ համոզ ըն տըռնում: Սովդաքյանը վրեր կյամ ա

կնգանան հըրցընում թա իմար հո՞ր ա, կնեգյը, թա՛ մըեռալ ա։
 Սովդաքյա՞րը նորից ա կնգանը հըրցընում, թա հո՞ր ա՛ իմար։
 Կնեգյը՝ թա մըեռալ ա։ Սովդաքյա՞րը հըվաքված հըրվըններան էլ
 ա հըրցընում, նահանք էլ խուսկըրնեն մին ըրած թա՛ մըեռալ ա։
 Սովդաքյա՞րն ասում ա.—Տարեք թաղած տըեղը նշանց տուվեք։
 Տանում ըն հինգյիսնեն, մին օրիշ մըեռալ թաղած տըեղ ըն նշանց
 տամ, հըվաքված շինացեք թա՛ էտ ո՞նրո՞ւ մըեռալ ա։ Պիրո՞ւմ
 ըն օրիշ թաղած մըեռալ քանդո՞ւմ, հըվաքված մարթիք թա էտ
 էն փլանքյանսին մըեռալն ա։ Մին սո՞ւրո՞ւ տըեղեր ըն քանդո՞ւմ,
 լոխճինին տար ա տո՞ւ կյամ։ Սովդաքյա՞րը թա՛ տուք կըրեցեք
 վուշ իմար ինձ նշանց տաք, եկեք հս տանեմ ծըեզ նշանց տամ։
 Ժուղովուրթը հըվաքում ա, տանում տոն, դոթին պեց անում, դո-
 թան տոն օնում, թա էս իմար ա՛։ Հըվաքված մարթիք լոխ մնամ
 ըն ցըմաքված։ Սովդաքյա՞րը հըրցընում ա, թա՛ ա կնեգյ, էս իմար
 ա՛։ Կնգանը լո՞ւղին կապ ա ինգյնո՞ւմ, խոսում չի։ Պիրում ա կըն-
 գանը ծիլին քըմական կապում, ծին քշո՞ւմ, էնքան քաշ-քաշ ա-
 նում, ըսպանում՝ շիլխճան շինո՞ւմ, քյիննամ մին թանգան կնեգյ
 պիրո՞ւմ։

